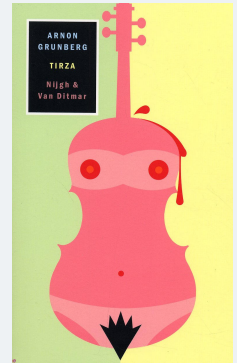

Tirza

Zwg door Annemieke
Zeker Weten Goed
24 February 2014

✓ Zeker Weten Goed

Auteur	Arnon Grunberg
Genre	Psychologische roman
Eerste uitgave	2006
Uitgever	Nijgh & Van Ditmar
Pagina's	430

Feitelijke gegevens

- 1e druk, 2006
- 430 pagina's
- Uitgeverij: Nijgh & Van Ditmar

Flaptekst

De vrijheid mag lonken, maar liefst niet de hele dag; wanneer de vrijheid uitsluitend tijdens de zomervakantie lonkt, is het leven al zwaar genoeg. Jörgen Hofmeester is vader van twee dochters en werkzaam voor een gerenommeerd bedrijf. Dankzij een uitgekiend financieel beleid woont hij op stand. De vrijheid is hem te bandeloos: bandeloosheid leidt tot rampen. Stilstand is voor Hofmeester de voorwaarde voor liefde en geluk. Loom houdt hij van zijn dochters. Dat zijn echtgenote hem heeft ingeruild voor een jeugdliefde op een woonboot en dat een gedeelte van zijn vermogen is verdwenen door malversaties van merkwaardige groeperingen die de wereldeconomie beheersen, het deert hem niet. Zolang hij maar van zijn kinderen mag houden. Maar op een avond staat zijn echtgenote weer voor de deur. En dan doet een man zijn intrede in het leven van Jörgen Hofmeester, een man die als twee druppels water op Mohammed Atta lijkt.

Eerste zin

Jörgen Hofmeester staat in de keuken en snijdt tonijn voor het feest.

Samenvatting

Het boek is in drie delen verdeeld: De huur, Het offer en De woestijn.

Het verhaal gaat over Jörgen Hofmeester, vader van twee dochters: Ibi en Tirza. Hij heeft geen baan meer, alhoewel hij niet ontslagen is. Hij is te oud om ontslagen te mogen worden en doodt daarom zijn tijd met uitzwaaien van vreemden op Schiphol.

Ibi is al uit huis en heeft een bed&breakfast in Frankrijk. Jörgens vrouw heeft hem drie jaar geleden verlaten maar

komt nu net weer opdagen in zijn leven. Hij noemt haar continu 'de echtgenote'. Jörgen woont dus nog alleen met Tirza.

Het verhaal begint als Tirza haar eindexamen heeft gehaald en een groot feest geeft voor haar vrienden. Het is tegelijkertijd een afscheidsfeestje, omdat ze daarna met haar vriendje Choukri door Afrika zal gaan trekken. Choukri doet Jörgen denken aan Mohammed Atta, een van de terroristen van 11 september. Jörgen haat hem direct. Eveneens omdat door de crisis na 11 september Jörgen al zijn gespaarde geld is kwijtgeraakt. Hij ziet Choukri dan ook als de verantwoordelijke persoon hiervoor, een terrorist en iemand die kwaad in de zin heeft. Daarbij komt dat zijn vrouw opnieuw in zijn leven verschijnt. Ze zijn nooit officieel gescheiden geweest maar ze heeft hem wel verlaten voor een jonger exemplaar. 'De echtgenote' wil ook niet graag naar Jörgen terug maar had geen andere plek om naartoe te gaan.

De familieverhoudingen zijn duidelijk niet normaal en bereiken ook op het feestje een hoogtepunt wanneer vader Jörgen seks in het tuinhuisje heeft met een van Tirza's vriendinnen en 'de echtgenote' zoent met een vriend van Tirza. Jörgen is zich bewust van deze vreemde ontwikkelingen. Volgens hem gedraagt zijn vrouw zich als een valse slet, hij heeft seks met een piepjong meisje en Tirza date een terrorist.

Toch zet hij zich eroverheen en besluit alvast Tirza en Choukri later naar Frankfurt te brengen, vanaf daar vertrekt hun vliegtuig naar Windhoek in Afrika. Maar voordat hij ze zomaar op het vliegveld zet, wil Jörgen graag nog een weekendje met ze doorbrengen in het huisje van zijn overleden ouders in de Betuwe. Hij staat erop.

Vanaf hier word je als lezer misleidt.

Hofmeester betrapt Choukri en Tirza als ze op de keukentafel seks hebben. Volledig uit zijn humeur gaat hij weg, om even later terug te komen met Chinees eten. Hij eet het echter allemaal alleen op, omdat Choukri en Tirza slapen. De volgende dag brengt hij ze naar het vliegveld.

Als hij weer terug in zijn auto zit, ziet hij Tirza's iPod liggen. Hij probeert haar nog te bellen, maar krijgt altijd weer de voicemail. "Hoi , dit is Tirza. Ik ben er even niet. Maar laat maar een leuk berichtje achter." Onderweg moet hij een aantal keer overgeven. Hij snapt niet wat hem aan de hand is. Een aantal keer zegt Jörgen dat hij aan het epiloog van zijn leven is begonnen.

Hij probeert haar nog eens te bellen, hij hoort namelijk de hele tijd niks van ze en is bezorgd om zijn dochter. Nooit wordt de telefoon beantwoord.

Hofmeester besluit om naar Namibië te vliegen en ze persoonlijk te gaan zoeken. Hij boekt een luxe hotelkamer en bedenkt een strategie om Tirza terug te vinden in Namibië. Hij heeft een foto van haar en vraagt allerlei mensen of ze haar toevallig hebben gezien. Jörgen is wanhopig om zijn zonnekoningin terug te vinden. Hij reist steeds verder Namibië in en houdt zijn vrouw op de hoogte van zijn zoektocht naar hun dochter. In een van de steden komt Jörgen Kaisa tegen, een klein meisje dat zich aanbiedt aan hem. Hij neemt haar mee op reis en noemt haar af en toe Tirza. Jörgen vertelt aan Kaisa zijn verhaal.

We gaan weer terug in de tijd en bevinden ons op het moment dat Jörgen zijn dochter met Choukri op de keukentafel aantreft. Hij gaat door het lint en slaat zijn dochter dood met een pook, hij 'snoeit' Choukri met een

kettingzaag. Daarna begraaft hij ze in de tuin. Vervolgens gaat hij wel gewoon naar het vliegveld en neemt hij afscheid van wildvreemde mensen (net zoals hij dat al eerder deed in Nederland).

In Namibië houdt hij vast aan Kaisa zoals hij dat deed aan Tirza. Maar toch wordt hij op een ogenblik teruggeroepen naar Nederland. Het lijk is in de tuin gevonden en media wacht hem op...

Personages

Jörgen Hofmeester

Jörgen Hofmeester is een man van middelbare leeftijd. Hij werkte bij een uitgeverij, maar is een soort van ontslagen. Niet officieel, want daarvoor was hij te oud, maar hij is simpelweg niet meer welkom op het kantoor. Jörgen heeft een enorme drang om te presteren. Alles moet perfect zijn: hijzelf, maar ook zijn gezin. Hij wilt dat ze het toonbeeld van perfectie zijn. Hij is dan ook heel trots op zijn cellospelende dochter op het gymnasium, Tirza. Zijn eigen leven is momenteel wat minder perfect door het verliezen van zijn baan en hedge fund. Een leven zonder Tirza vindt hij ondraaglijk. In zijn imperfecte leven is zij het enige wat nog wel perfect is. Maar dan komen er steeds meer tegenvallers. Deze gebeurtenissen maken het beest in Jörgen los. Langzaamaan wordt Jörgen door Tirza afgewezen als persoon. Hij kan dat niet verdragen.

De echtgenote

De echtgenote is de ex-vrouw van Jörgen en tevens de moeder van Ibi en Tirza. Ze krijgt in het boek geen naam. Waarschijnlijk omdat Jörgen haar als een goedkope slet bestempelt en haar niet als onderdeel van zijn leven ziet. 'De echtgenote' had Jörgen al vaker verlaten, telkens voor korte periodes, maar de laatste keer duurde jaren. Ze walgt van Jörgen en benadrukt dat het leven vreselijk is, maar dat ze toch bij elkaar moeten blijven, hoewel ze allebei er een potje van hebben gemaakt.

Tirza

Tirza is de dochter waar het allemaal om draait. Ze is mooi, intelligent en verafgoodt haar vader in eerste instantie. Haar opvoeding draait om educatie en ontwikkeling. Zo leert ze cello spelen en leest Jörgen haar voor uit Tolstoj en Sartre. Als Tirza in de puberteit komt ervaart ze dit alles als een enorme druk. Hierdoor ontwikkelt ze een eetstoornis, anorexia. Daarvoor wordt ze behandeld door de beste artsen en komt ze er ook weer bovenop. Toch verandert dit haar perspectief op haar vader. Ze begint steeds meer een eigen leven te leiden en bespreekt niet meer alles met haar vader zoals vroeger. Daar kan hij niet tegen.

Kaisa

Kaisa is een klein meisje uit Namibië. Ze biedt zichzelf aan, aan Jörgen met de zin: "Do you want company, Sir?" Dat is de enige zin die ze telkens zegt. Ze is een kinderprostitutuee en het wordt in het boek niet duidelijk of Jörgen en Kaisa seks met elkaar hebben. Kaisa is bijna de hele tijd dat Jörgen in Namibië is, bij hem. Ze weerhoudt hem zelfs van zelfmoord in de woestijn.

Quotes

"Je moet niet vergeten," zei hij zacht, "dat ze een beetje bang voor je zijn. Ze zijn voor alles bang, maar het allerbangst zijn ze voor jou. Daarom moet je de jongen die je hebt uitgekozen meenemen naar een plek waar niemand jullie kan zien, een geheime plek moet het zijn. En daar moet je hem zachtjes aanraken. Eerst zal hij schrikken. Maar jij moet niet schrikken. Wat er ook gebeurt, je moet nooit schrikken. Je moet hem gewoon nog een

keer aanraken. En dan moet je zeggen: "Ik ben Tirza en ik heb je lief."

Thematiek

Lolitamotief

Het grootste thema van Tirza is het lolitamotief: een oude(re) man die een jong meisje liefheeft. Op twee manieren komt dit terug. Ten eerste is er natuurlijk de alles omvattende liefde van een vader voor zijn dochter. Je zou dus ook kunnen stellen dat het thema is de vader-dochterrelatie, maar omdat er op meerdere manieren een vorm van liefde tussen een oudere man en een jong meisje terugkomt heb ik toch gekozen voor het lolitamotief. Jörgen Hofmeester heeft na een aantal teleurstellingen in zijn leven al zijn hoop gevestigd op zijn achttienjarige dochter Tirza, die hij zijn 'zonnekoningin' noemt. Jörgen projecteert al zijn liefde na de dood van zijn dochter op het jonge meisje Kaisa. Daarnaast komt dit thema terug in de relatie van Ibi met de oudere huurder, Andreas. Het lolitamotief staat ook voor een liefde die enerzijds puur en eerlijk is en anderzijds destructief (vernietigend), want het een liefde die té obsessief is en de spugaten uitloopt. Het is een liefde die vol angst en jaloezie zit om de geliefde te verliezen en hierdoor fataal kan worden.

Motieven

Seksualiteit

Een vrijwel altijd bizarre vorm van seksualiteit, dat in de andere genoemde thema's reeds een rol speelt (seks van zijn dochters met vreemden en vrienden, seks met zijn echtgenote, ook in spelvorm, seks met een klasgenootje van Tirza, anale seks met de werkster).

Fantasie en werkelijkheid

Hofmeester weet in Afrika niet zo goed meer of hij Tirza nu wel of niet vermoord heeft. Hij doet ook vreemde pogingen om - namens haar - in haar notitieboekje te schrijven dat haar vader een sms-je heeft gestuurd en later schrijft hij namens haar en via haar mailadres een bericht naar zichzelf. Hij houdt de schijn dus heel goed in stand. Overigens is ook het motief van de schijnwereld een veel voorkomend motief in de romans van Grunberg. Een andere passage met betrekking tot dit motief is dat hij Choukri, de Marokkaanse vriend van Tirza, steeds Mohammed Atta noemt, omdat hij hem op de Arabische terrorist vindt lijken. Hij ziet in Choukri ook daadwerkelijk Atta.

Desillusie

Een ander motief in deze roman en in veel meer romans van Grunberg is dat van de desillusie. Hofmeester is weer zo'n typisch Grunbergpersonage dat het in dit leven niet heeft getroffen: de loser. Het leven is voor hem een flinke desillusie geworden. Voorbeelden hiervan zijn het feit dat zijn vrouw hem in de steek laat, dat Ibi seks heeft met de veel oudere huurder, dat hij een miljoen verliest, dat Tirza vertrekt, etc.

Zinloos geweld

Wanneer mensen de macht over situaties verliezen, grijpen ze vaak naar het middel van het fysieke geweld. Wanneer Hofmeester niet op kan tegen de situatie met Ibi en de huurder, slaat hij zijn dochter in het gezicht. Wanneer zijn vrouw hem na haar terugkomst maar blijft sarren en treiteren, slaat hij haar midden in het gezicht. In beide gevallen is Tirza getuige van zijn daad. Wanneer hij wordt geconfronteerd met de seksuele "beurt" die Choukri op de eettafel aan zijn dochter geeft, wordt hij zo boos dat hij zelfs het liefste dat hij bezit met een pook om het leven brengt.

Anorexia

Omdat Hofmeester zich op een bepaald moment heel erg bezig houdt met zijn dochter, haar veel dingen oplegt met een zekere dwangmatigheid, krijgt deze dochter die zeer hoog begaafd is last van anorexia. Op de manier waarop

Hofmeester met zijn dochter omgaat, stimuleer je het verschijnsel van het perfect willen zijn. Tirza is alleen maar bezig om de perfecte dochter uit te hangen: ze vereist van zich zelf hoge cijfers, want alleen dan denkt ze dat mensen van haar kunnen houden. Het gevolg is wel dat ze aan anorexia lijdt zonder dat hij dat eerst in de gaten heeft, want hij wordt op school geroepen, waarbij een leerkracht vertelt dat ze aan anorexia lijdt.

Motto

"A couple is a conspiracy in a search of a crime. Sex is often the closest they can get." (Adam Phillips)

Het motto betekent letterlijk dat een koppel een samenzwering is op zoek naar een misdaad. Seks is meestal het dichtstbijzijnde middel.

In het boek komt dit letterlijk naar voren. Hofmeester fantaseert veel over seks en heeft bijzondere opvattingen over seks. Zo voert hij een 'wreed spel' met zijn ex-echtgenote, misbruikt hij zijn werkster, maar gaat door het lint als hij Tirza met haar vriend samen ziet. Seks wordt gebruikt voor de directe bevrediging van behoeften en is een heel belangrijk element voor elk personage.

Trivia

Arnon Grunberg zat op het Vossius College in Amsterdam, maar werd daar van school getrapd in 1988 omdat hij voor de tweede keer bleef zitten.

Titelverklaring

Tirza is de naam van de dochter waar het allemaal om draait. 'De zonnekoningin', volgens vader Jörgen Hofmeester. Hij is geobsedeerd door zijn dochter en kan haar niet loslaten.

Structuur & perspectief

Je leest door de ogen van Jörgen Hofmeester, de personale verteller. In het begin van het boek is dit redelijk waarheidsgetrouw maar na de moord word je als lezer op een verkeerd spoor gezet. Jörgen doet namelijk net alsof Tirza zoek is in Namibië, terwijl hij weet dat ze onder de grond ligt.

Er wordt veel gebruik gemaakt van flashbacks. Jörgen denkt veel aan vroeger, hoe dingen gingen met Tirza, met zijn echtgenote of met Ibi. Als lezer heb ik aangenomen dat alle flashbacks waar zijn, eveneens als dat hij echt naar Namibië is geweest. Het enige wat dan niet zou kloppen is hoe het is gegaan in het huisje in de Betuwe. Daar is de verteller een betrouwbaar perspectief voor de lezer.

Het boek is verdeeld in 3 delen: De huur, Het offer en De woestijn. Er is geen sprake van een chronologische volgorde, hoewel er wel chronologische ontwikkelingen plaatsvinden in de gedachtegang van Jörgen. De meeste hoofdstukken beginnen wel in het heden en daarna komt er een flashback waarin Jörgen terugdenkt aan het verleden.

Decor

Deel 1 (De huur) en deel 2 (Het offer) spelen zich af in de Van Eeghenstraat in Amsterdam. Het laatste deel (De woestijn) speelt zich eerst in het vakantiehuisje in de Betuwe af en daarna in de woestijn van Namibië. Aan het einde van het boek gaat Hofmeester weer terug naar Amsterdam, naar het punt waar het boek ook begon.

In het boek worden duidelijke aanwijzingen gegeven zodat je kunt reconstrueren wanneer het zich afspeelt. Zo

worden de aanslagen van 11 september genoemd. De crisis van 2002, waardoor Jörgen zijn hedge fund is kwijtgeraakt en drie jaar daarna is het feestje van Tirza. Het jaar waarin het zich afspeelt is 2005. Het feestje wordt gegeven in juni en Jörgen gaat Tirza achterna in de maand juli. Het eindigt in augustus. De vertelde tijd is dus ongeveer 3 maanden, van juni tot in augustus.

Stijl

Arnon Grunberg gebruikt korte zinnen in zijn roman Tirza. Dit versterkt het gevoel dat je echt in de gedachtenwereld van Jörgen Hofmeester zit. De dialogen zijn ook kort. Dit geeft weer het gevoel dat de mensen in het boek elkaar niet echt begrijpen. Er wordt niet zoveel gezegd in dit boek als er wordt waargenomen en geconstateerd door Jörgen.

Dit onbegrip vloeit voort uit zijn schrijfstijl waardoor je zelfs als lezer soms op het verkeerde been wordt gezet. Hij neemt heen blad voor de mond als het om schrijven gaat. De situaties worden niet mooier gemaakt dan het is en daardoor is de schrijfstijl ook een beetje gewelddadig en heftig.

Slotzin

Ik ben er even niet. Maar laat maar een leuk berichtje achter.

Beoordeling

Het is een spannend boek om te lezen, tot het einde weet je eigenlijk niet precies wat er nu wel of niet is gebeurd en hoe het zal aflopen. Dat maakt het intrigerend. Het boek zet je zelf aan het denken, omdat je niet kunt vertrouwen op de verteller in het boek.

Wel is het vrij gewelddadig, zowel de seks als natuurlijk de moord op Choukri en Tirza.

Recensies

"De pijnlijke fantasmagorie waarin Hofmeester zichzelf ten slotte in Namibië terugvindt, is tegelijk slapstick, schaamteloze driestuiverroman én aangrijpende climax."

<http://www.volkskrant.nl/...Tirza.html>